

Drugi dio *Nešto o mladenačkom životu i o bračno-obiteljskom životu* obuhvaća nekoliko poglavlja iz autorova niza od deset knjiga pod zajedničkim naslovom *Moralno-duhovni život* (točnije, iz 4. sveska *Predbračna ljubav. Bračna ljubav* i 6. sveska *Roditelji. Djeca*) koje je u biblioteci »Sapientia cordis« tiskala izdavačka kuća »Verbum«, Split, 2002.–2010. Ovdje su obrađeni problemi mladenaštva i obiteljsko-bračnoga života u obliku stručno-znanstvenih članaka u kojima autor nastoji prikazati svu njihovu moralnu složenost. Fuček u svojoj uvodnoj napomeni piše: »Nauk se ne mijenja, način izlaganja traži sadašnje izričaje. Os i potka svega je Isus Krist... Jedan je Krist Gospodin, jedna je Crkva Katolička, jedan je nauk od apostola do pape Franje, jedan je Duh Sveti koji je vodio Isusa, koji živi i djeluje u srcu svakoga vjernika...«

Pisana djela praktičnoga karaktera uvijek privlače one koji žele osvijetliti i protumačiti vlastiti i tuđi životni hod, nailazeći na mnoge poteškoće. Ova korisna knjiga Ivana Fučeka pomoći će im svojom preglednošću i sustavnošću u traženju odgovora na njihova pitanja.

*Marijan Steiner*

Andrija Anišić, *Vjersko-moralna obnova braka i obitelji. Model opstanka i napretka naroda u djelima Ivana Antunovića*, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, Subotica, 2013, 304 str.

Knjiga Andrije Anišića, svećenika Subotičke biskupije, zapravo je njegova doktorska disertacija koja se bavi bogatom pisanom baštinom naslovnoga biskupa Ivana Antunovića (Kunbaja, 1815.–Kalača, 1888.), velikoga duho-

vnog vode i narodnog preporoditelja bačkih Hrvata — Bunjevaca i Šokaca.

U svome magistarskom radu pod naslovom *Bračni i obiteljski moral u nekim djelima Ivana Antunovića — Bog s' čovikom na zemlji i Čovik s Bogom u svoji molba i prošnja*, autor je istražio što Ivan Antunović govori o bračnome i obiteljskome moralu u svojim dvama najvažnijim teološkim djelima, dok je u doktorskome radu uzeo u obzir sva relevantna Antunovićeva djela. Uočio je da Antunović inzistira na vjersko-moralnoj obnovi braka i obitelji jer su to temeljne ustanove društva i Crkve. Zato je temi disertacije dao sljedeći naslov: *Vjersko-moralna obnova braka i obitelji. Model opstanka i napretka naroda u djelima Ivana Antunovića*. Prvotna je nakana autora Anišića cjelovito istražiti bračni i obiteljski moral u djelima Ivana Antunovića i analizom pokazati da je Antunović gradio poseban model za vjersko-moralnu obnovu obitelji. Jednako tako, autor nastoji pokazati da je I. Antunović aktivnim djelovanjem kao svećenik i prosvjetitelj snažno utjecao ne samo na vjerski nego i na društveno-gospodarski život svojega naroda. Između ostalog, Antunovićevi suradnici i suvremenici s kojima je intenzivno surađivao bili su Josip Juraj Strossmayer, Juraj Dobrila, Franjo Rački i drugi.

Uz Uvod i Zaključak, knjiga ima četiri poglavlja. Tu je pogovor mons. Stjepana Beretića, katedralnoga župnika u Subotici, te izvadci iz recenzija prof. dr. Stjepana Balobana, ujedno i mentora u izradi doktorskoga rada te prof. dr. Vladimira Dugalića. Od izrazite je vrijednosti popis bibliografskih jedinica koji svojim jedinstvenim, cjelovitim i sustavnim prikazom predstavlja temelj za svaki daljnji znanstveno-istraživački rad vezan uz Ivana Antunovića. Donosi se najprije popis Antunovićevih radova:

knjige, rukopisi, članci, dopisi, pisma, a potom i literatura o Ivanu Antunoviću.

Radi boljega razumijevanja značenja lika biskupa Antunovića i njegova djelovanja za njegov »mili Rod«, kako je Antunović nazivao svoje bunjevačke i šokačke Hrvate, u prvome poglavlju pod naslovom *Život i rad biskupa Ivana Antunovića* autor najprije u kratkim crtama prikazuje kronologiju njegova života i djelovanja. Iz toga prikaza vidljivo je da su obitelj iz koje potječe, a potom njegov studij te napose pastoralni rad, temelj njegova intelektualnoga rada u kojem je uz ostalo, razradio nauk Crkve o braku i obitelji, dajući svemu svoj doprinos konkretnim, originalnim moralnim poukama.

Drugo poglavlje nosi naslov *Povijesni okvir djelovanja Ivana Antunovića*. U njemu se obrađuje značenje njegova rada i dragocjen doprinos osvjetljavaju povijesnih, pastoralnih i društveno-političkih prilika u kojima je živio i radio. Stoga je autor Andrija Anišić i njih prikazao u prvome dijelu drugoga poglavlja stavljajući ih u podnaslov *Povijesni kontekst*. U nastavku drugoga poglavlja prikazao je što sâm Ivan Antunović govori o sebi i svome vremenu. Osobna svjedočanstva o situaciji u kojoj se nalazio »mili Rod« bacaju posebno svjetlo na cjelokupan njegov rad i daju mu još veću vrijednost. Antunović ocjenjuje stanje u kojem su se nalazili bački Hrvati — Bunjevci i Šokci na početku njegova javnoga djelovanja. Doista, sav njegov rad, napose moralne pouke, dobivaju posve drukčije značenje kada se prikažu u svjetlu vremena i situacije u kojoj se nalazio hrvatski narod, u vrijeme neprobuđene nacionalne svijesti, u okruženju naglašene mađarizacije i germanizacije.

U trećem i središnjem poglavlju pod nazivom *Ivan Antunović o braku i obitelji*, Anišić donosi i analizira Antunovićeve moralne pouke o bra-

ku i obitelji koje se temelje na Sveto-me pismu i nauku Učiteljstva Crkve, a protkane su i brojnim primjerima iz svakodnevnoga života. U svojim je pisanim djelima uvijek pred sobom imao konkretne osobe i konkretne životne situacije.

U prvome dijelu ovoga poglavlja opisane su *negativne pojave u braku i obitelji*. Ivan Antunović je kao svećenik otvorenim očima i srcem gledao na svoj narod i na sve što se u njemu događa. Tako je zapazio i opisao sve negativnosti koje je zapazio u brakovima i obiteljima. U drugome dijelu ovoga poglavlja prikazana je Antunovićeva misao o Božjem naumu i crkvenome nauku o braku i obitelji, i to *pod četiri vida*. Prvi je govor *o braku i obitelji općenito*. Slijedi *Život u braku* s detaljnim obrazloženjem važnosti sakramenta ženidbe za život u braku i obitelji. Zatim se donosi i analizira *Život u obitelji*. U ovome dijelu nalaze se mnoge Antunovićeve misli, budući da je tu doista išao do najsitnijih pojedinosti. Četvrti vid Antunovićeve misli o braku i obitelji ima podnaslov *Molitva kao temelj obiteljskoga života*. Kada je riječ o »obiteljskome molitveniku« Ivana Antunovića, Anišić ističe njegovu specifičnost. U tome molitveniku kroz molitveno—duhovni vid nudi i teološko—obrazovni vid, što je za ono vrijeme bilo veoma važno. To ne čini tako da molitvama pridodaje jedan poseban katehetski dio, nego u razne molitve ubacuje katehetsko—moralne pouke kojima želi pomoći molitelju da bolje moli i »uvjeri« Boga zbog čega treba uslišati njegovu molitvu.

U četvrtome poglavlju ovoga rada pod naslovom *Antunovićev model za opstanak i napredak naroda* autor Anišić analizira cjelokupnu Antunovićevu misao i način djelovanja pod vidom svojevrsnoga »modela« za opstanak i napredak naroda. Prilike u kojima je živio i radio dale su početni motiv za stvaranje

takvoga jednog modela, a cilj i način njegova rada oblikovao je model kojemu su glavne sastavnice Antunovićevo vjersko–moralno učenje, zatim vjersko–moralna obnova braka i obitelji, a daljnje su sastavnice narodni preporod, prosvjeta i gospodarski napredak. U završnome dijelu ovoga poglavlja ukazuje se i na neke konkretne plodove života bačkih Hrvata po modelu biskupa Ivana Antunovića.

U zaključku ovoga dragocjenog djela, autor ističe kako se nakon proučavanja novinskih članaka, knjiga i pisama Ivana Antunovića može zaključiti da se kao zlatna nit u njima provlači Antunovićevo teološka stručnost i dobro poznavanje mentaliteta naroda kojemu je pripadao i za koji je radio i živio. To mu je omogućilo da opširno i na adekvatan način ukaže svomu »milom Rodu« na sve vrednote nauka Crkve, a napose njezina moralnog nauka o braku i obitelji.

Svojim istraživačkim radom Andrija Anišić pokazao je da se na temelju sveukupnoga djelovanja Ivana Antunovića može govoriti o određenome modelu koji autor naziva »Antunovićev model«. Sva poglavlja ovoga rada to potvrđuju. Ivan Antunović doista je svojim radom, ali bez izravne namjere, stvorio jedan model kojega se čvrsto držao i u koji je želio ugraditi sve pripadnike svoga naroda. Taj model ima jasne obrise koji su prepoznatljivi u slozi i udružnome nastojanju svih pripadnika naroda oko življenja po načelima katoličke vjere. Zatim, u jasnoj svijesti i prihvaćanju svoje nacionalne pripadnosti hrvatskomu narodu; nadalje, u zauzimanju za prosvjetu i školovanje djece i mladih te u praćenju suvremenih tokova napretka poljoprivrede i drugih gospodarstvenih grana, kao i u razboritome gospodarstvu materijalnim dobrima. Otkriće »Antunovićevo modela« može biti važan znanstveni doprinos.

Život i rad bačkih Hrvata po takvome modelu u proteklih 125 godina, to jest od smrti Ivana Antunovića do danas, svjedoči da njegovo nastojanje, trud i rad nisu bili uzaludni. Biskup Antunović pomogao je svomu hrvatskom narodu putem prosvjećivanja i time mu omogućio višestruk napredak. Plod njegova rada prepoznatljiv je u cjelokupnome kasnijem napretku bunjevačko–šokačkih Hrvata u tadašnjoj Južnoj Ugarskoj odnosno u Bačkoj. Napredak je prepoznatljiv u vjerskome, kulturnom, društvenom i gospodarskom smislu.

*Ivica Ivanković Radak*

Roko Prkačin DI, *O. Petar Perica DI, pjesnik i mučenik*, Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 2014, 293 str.

Životopis o. Petra Perice (1881.–1944.) napisan je na temelju pouzdanih povijesnih izvora i pokojnikove bogate ostavštine. Ona je dobro sačuvana, kao i svjedočanstva suvremenika o o. Perici, koja je o. Josip Antolović prikupio 1964. godine. Knjiga je popraćena određenim brojem slika koje su prava dokumentacija vremena i prilika u kojima je živio.

Spis je podijeljen u 20 kraćih poglavlja, svako kao zasebna cjelina koja ocrta vrijeme i prostor života i rada Petra Perice. Dokumentirano se prati životni put isusovca rođenoga u Kotišini kraj Makarske 27. lipnja 1881. godine do mučeničke smrti 26. listopada 1944. godine na otočiću Daksi nadomak Dubrovnika.

Iako je prohujalo 70 godina od njegove smrti, spomen na p. Pericu u Cr-